

Joseph

Roth

*Bir Katilin
İtirafı*

2. BASKI
Çeviri: İLKNUR İGAN

♥ can
roman

JOSEPH ROTH

BİR KATİLİN
İTİRAFLARI

BİR GECEDE ANLATILAN BİR ÖYKÜ

Beichte eines Mörders, Joseph Roth

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2017

2. basım: Şubat 2018, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3610-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750736100

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

JOSEPH ROTH

BİR KATİLİN
İTİRAFLARI

BİR GECEDE ANLATILAN BİR ÖYKÜ

ROMAN

Almanca aslından çeviren

İlknur İgan

♥can

Joseph Roth'un Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Radetzky Marşı, 2013

Kör Ayna, 2014

Hotel Savoy, 2017

JOSEPH ROTH, 1894'te Yahudi bir ailenin çocuğu olarak Dođu Galiçya'da doğdu. Viyana ve Lemberg'de edebiyat ve felsefe öğrenimi gördü. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı. 1920'de Berlin'e geçerek gazetecilik yaptı. *Neue Berliner Zeitung* ve *Berliner-Börsen-Courier*'de 1923-1932 yılları arasında liberal *Frankfurter Zeitung*'un muhabirliğini yaptı. Nasyonal sosyalizmin Avrupa için oluşturacağı tehlikeyi bir kehanet gibi sezilen ilk romanı *Örümcek Ağı*, bu dönemin eseridir 1930'lu yılların başında önce *Eyub* adlı romanıyla, ardından da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yükselişi ve çöküşünü anlattığı, edebiyat tarihine başyapıtı olarak geçecek *Radetzky Marşı*'yla uluslararası çapta ün kazandı. Joseph Roth, 1933'te Hitler'in iktidara geldiği gün Fransa'ya göçtü. Son yıllarını mali kaygılar, gelecek tasaları ve yoğun alkol tüketiminin hızlandırdığı hastalıklarla boğuşarak geçirdi. Roth, 1939'da sürgün yaşamı sürdüğü Paris'te sefalet içinde öldü.

İLKNUR İGAN, 1959 yılında İstanbul'da doğdu. Avusturya Kız Lisesi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Uygulamalı Endüstri Sanatları Okulu, İÜ Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Köln Üniversitesi Germanistik Bölümü'nde öğrenim gördü. 1986-1991 arasında Köln'de, Almanya'nın Sesi Radyosu'nda yapımcı ve çevirmen olarak görev aldı. Anja Meulenbelt, Arno Gruen, Christa Wolf, Connie Palmen, Imre Kertész, Ingo Schulze, Peter Schneider, Tessa Korber, Alex Capus gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı.

Birkaç sene önce Quatre Vents Sokağı'nda oturdum. Evimin pencereleri Rus restoranı Tari-Bari'ye bakıyordu. Yemeklerimi çoğunlukla orada yedim. Tari-Bari'de günün her saatinde kırmızı pancar çorbası, fırında balık ve haşlanmış sığır eti bulabilirdiniz. Bazı günler geç kalkardım. Öğle yemeği saati hususunda titizlikle eski alışkanlıklara uyan Fransız restoranlarında o sırada artık akşam yemeği hazırlıkları başlamış olurdu. Oysa Rus restoranında zamanın bir önemi yoktu. Duvarda asılı bir madenî saat vardı. Bu saat bazen durur, bazen yanlış çalışırdı; sanki zamanı göstermez de zamanla dalga geçer gibiydi. Saate kimse bakmazdı. Zaten bu restoranın müşterilerinin çoğu Rus mültecilerdi. Kendi ülkelerindeyken bir dakiklik ve zaman duygusuna sahip olmuş gibi görünenleri bile yabancı bir ülkede bu duygularını ya yitirmişlerdi ya da onu göstermekten utanıyorlardı. Evet, mülteciler sanki Batı Avrupa'nın o her şeyi ölçüp biçen, kılı kırk yaran hesap kitapçı zihniyetini protesto etmekteydiler ve sanki sadece gerçek Ruslar olarak kalmak için değil, "gerçek Rus"u oynamak, Batı Avrupalıların Ruslara ilişkin tasavvurlarına uymak için çaba gösteriyorlardı. Yani Tari-Bari'deki sürekli yanlış gösteren veya duran saat rastlantısal bir aksesuar değil, daha çok simgesel bir eşyaydı. Burada

zamanın yasaları kaldırılmış gibiydi. Bazen Rus taksi sürücülerinin dahi herhangi bir işte çalışmayan ve varlıklı Rusların bağışlarıyla yaşayan mülteciler gibi zamanın geçişiyle ilgilenmediklerini gözlemlediğim olurdu, oysa onların bu ülkede çalışırken günde belli bir hizmet saatini doldurmaları gerektiği kesindi. İşsiz Rusların çoğuna Tari-Bari’de rastlamak mümkündü. Bunlar günün her saatinde ve akşamın geç saatlerinde de restoranda otururlardı, hatta gece giriş kapısı kilitlenip restoran sahibi artık otomatik çelik kasanın üstünde yanan tek bir lambanın ışığında garsonlarla hesap kesmeye başladığında bile. Bu konuklar restorandan sahibiyile ve garsonlarla birlikte çıkarlardı. Restoran sahibi aralarından bazılarının, evsiz veya sarhoş olanların, orada gecelemesine izin verirdi. Bunları uyandırmak çok zordu zaten – ayrıca uyandırılırsalar bile memleketten başka birinin yanında yatabilecekleri bir yer aramak gerekirdi. Daha önce söylediğim gibi, çoğu zaman ben de çok geç kalkmakla birlikte ara sıra sabah saatlerinde tesadüfen pencerenin yanına gittiğimde Tari-Bari’nin çoktan açılmış ve “tam kapasite” hareket halinde olduğunu görürdüm. Sürekli birileri girer çıkardı. Belli ki ilk kahvaltılarını orada yapıyorlardı, hatta bazen alkol eşliğindeki ilk kahvaltıyı. Çünkü içeri girerken sağlam adımlarla yürüyenlerin dışarıya sallanarak çıktığı olurdu. Belli yüzleri ve tipleri unutmuyordum. Aklımda kalacak kadar dikkat çekici olan bu tiplerin arasında bir adam vardı ki tahminimce günün her saatinde Tari-Bari’deydi. Çünkü ne zaman sabahları pencereden baksam onun restoranın kapısında müşterileri karşıladığını veya onlara eşlik ettiğini görüyordum. Ve ne zaman akşamüstü yemeğe gitsem o da masaların birine oturmuş müşterilerle sohbette oluyordu. Ya da akşam geç vakit –meslekten olanların söylediği gibi– “dükkân kapanmadan” önce bir şnaps daha içmek için Tari-Bari’ye girdiğimde o adam kasanın başında

restoran sahibine ve garsonlara hesap kapatırken yardım etmekte olurdu. Anlaşılan zamanla o da beni orada görmeye alışmış ve bir tür tanıdık olarak benimsemişti. Beni de kendisi gibi bir müdavim olarak kabul ederek onurlandırmıştı – birkaç hafta sonra eski tanıdıkların birbirlerine yönelttikleri türden, tanıştığımızı belli eden anlamlı bir gülümsemeyle karşılamaya başladı beni. Başlangıçta bu gülümsemeden rahatsız olduğumu itiraf etmeliyim, çünkü gülümsediğinde, adamın normalde dürüst ve sempatik görünen yüzünde itici olmasa bile adeta kuşku uyandırıcı bir ifade belirliyordu. Gülümsemesi aydınlık değildi, yani yüzünü aydınlatmıyordu, aksine bütün dostça haline rağmen karanlıktı, evet, yüzünden bir gölge gibi geçiyordu, dostane bir gölge. Bu nedenle de adamın bana gülümsememesini yeğlerdim.

Elbette ben de ona nezaketen gülümseyerek karşılık veriyordum. Bu karşılıklı gülümsemelerin şimdilik, hatta daha uzun bir süre için tanışıklığımızın yegâne ifadesi olarak kalmasını diliyordum. Hatta bu yabancıнын günün birinde benimle konuşmaya kalkışması halinde bu mekâna gitmekten kaçınmayı bile içimden geçirdim. Fakat zamanla bu düşünceyi de aklımdan çıkardım. O gölgeyi gülümsemeye alıştım, restoranın bu sürekli konuğuna ilgi duymaya başladım. Ve çok geçmeden içimde onunla daha yakından tanışma isteğinin belirmeye başladığını hissettim.

Artık onu biraz daha ayrıntılı betimlememin zamanıdır: Uzun boylu, geniş omuzluydu; saçları kül sarıydı. Birisiyle konuşurken ara sıra kıvılcımlanan, asla alkol si-siyle bulanıklaşmayan berrak mavi gözlerini dosdoğru yüzüne çeviriyordu. Gür ve çok bakımlı, soluk sarı bıyıkları geniş yüzünü, alt ve üst kısmı birbirine eşit olacak şekilde ikiye ayırıyordu. Bu da yüzünü biraz tekdüze ve anlamsız, yani gizemsiz kılıyordu. Ona benzer yüzlerce

adamı Rusya'da, düzinelercesini de Almanya'da ve diğer ülkelerde görmüştüm. Bu uzun boylu, yapılı adamın zarif, uzun elleri, yumuşak, sessiz, neredeyse hiç işitilmeyen adımları ve hiç de kendinden emin görünmeyen ağır, tutuk, temkinli hareketleri dikkat çekiyordu. Bu nedenle zaman zaman yüzünün yine de gizemli bir şeyleri sakladığını düşünüyordum, özellikle de kurgulanmış bir aydınlık ve açıklık sergilediğinde; adamın mavi pırıltılı gözlerini, bunu yapmazsa kendisine güvenmeyeceklerini sandığı için konuşmakta olduğu insanın yüzüne dosdoğru diktiğini varsayıyordum. Buna rağmen ona baktığım zamanlar, somutlaşmış açıklıklılığın bu kadar mükemmel ama yine de nahif bir görüntüsünü yansıtabiliyorsa, bu açıklıklılığe büyük ölçüde sahip olması gerektiğini de düşündüm hep. Selam verirken, iri dişlerinin pırıldamasına ve gülerken bıyığının kül renginden sarıya dönerek altın gibi ışmasına rağmen yüzünde beliren gülümseyişin gölgesi olması çekingenliğindendi belki de. Adamdan gidecek hoşlanmaya başladığımı görüyorsunuzdur herhalde. Hatta çok geçmeden, restoranın kapısına vardığımda şişman, cana yakın restoran sahibinin alışıldık selamı ve alışıldık şnaps için duyduğum sevincin yanı sıra onu göreceğim için de belli bir sevinç duymaya başladım.

Ruşçayı anladığımı Tari-Bari'de asla belli etmemiştim. Ne var ki bir keresinde iki taksi sürücüsüyle aynı masaya düştüğümde doğrudan milliyetimi sordular. Alman olduğumu söyledim. Ama hangi dilde olursa olsun, eğer kendi sırları hakkında konuşacaklarsa bunu ben gittikten sonra yapmalarının daha iyi olacağını, çünkü aşağı yukarı bütün Avrupa dillerini anladığımı ekledim. Tam o sırada başka bir masa boşalınca kalktım ve taksicileri kendi sırlarıyla baş başa bıraktım. Böylece Rusça da bilip bilmediğimi sormaya niyetlendikleri belliyken bunu yapamadılar. Dolayısıyla bu konuda hâlâ kimse bir şey bilmiyordu.

1930'lu yıllar, Paris. Quatre Vents Sokağı'nda Rus mültecilerin uğrak yeri olan bir Rus restoranı; Tari-Bari. Ve müdavimler arasında dikkat çeken, "katil" lakaplı bir adam: Semyon Semyonoviç Golubçik. Bir gece, Golubçik hayatını anlatmaya başlar. Sahiden de birilerini öldürmüştür: "Bu benim lakabım, ama bir yandan pek o kadar yakıştırma da sayılmaz. Uzun yıllar önce bir adam öldürdüm, o zamanlar bir de bir kadını öldürdüğümü sanıyordum."

Hiç bitmeyecekmiş gibi sonsuzluğa uzanan bir gecede, bir adamın yaşam yazgısına tanıklık eder Tari-Bari müdavimleri. Çarlık Rusya'sının yaşam koşullarında bir prensin evlilik dışı oğlunun, babası ve toplum tarafından kabul görmek için verdiği hırslı mücadele, bu mücadele uğruna sürüklendiği gizli teşkilat casusluğu, hastalık derecesinde bir tutkuyla bağlandığı bir kadınla tümünden içinden çıkılmaz hale gelen bir ihüvas, intikam ve nefret girdabı...

Roth, güçlü psikolojik betimlemeleriyle ördüğü romanıyla, bireysel yazgının toplumsal olandan bağımsız düşünülemediğini çarpıcı bir anlatımla göz önüne sererken "iyi" ve "kötü" gibi değerlerin de ne denli sorgulanabilir olduğunu bir kez daha hatırlatıyor.

Kapak resmi: Edvard Munch

www.canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinlari

ISBN: 978-975-07-9610-0

9 789750 736100